

A. g 947

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zamierzonych rekonstrukcyi w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 29/10 1908 wezwany został Wydział krajowy, aby rażącym brakom lub całkowicie nieodpowiedniemu urządzeniu poszczególnych oddziałów chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie zarządził w sposób odpowiadający wymogom i wysokości nauki — a to przez o ile możności równoczesne usunięcie braków, względnie wystawienie nowych budynków.

Na ten cel polecił Wysoki Sejm zaciągnąć dług spłacalny z funduszu zarodowego szpitala św. Łazarza. W wykonaniu tego polecenia Wys. Sejm Wydział krajowy rozpatrzył szczegółowo braki i potrzeby szpitala św. Łazarza, a uznając jako najpilniejszą rekonstrukcyę pawilonu chirurgicznego, zarządził tę robotę, która w jesieni b. r. ukończoną została.

W r. 1910 przy rozprawach nad rubr. III. poz. 7 wydatków funduszu krajowego r. 1911 powziął Wys. Sejm. 16/11 następującą uchwałę:

•Wzywa się Wydział krajowy, aby w wykonaniu rezolucyi uchwalonej przez Sejm dnia 29/10 1908, już na najbliższej sesyi sejmowej przedstawił plany i kosztorysy rekonstrukcyi sal przyjęć i pawilonów dla chorych wewnątrznie w krajowym szpitalu św. Łazarza w Krakowie•.

Celem wykonania tego polecenia Wys. Sejm wydelegował Wydział krajowy (LW. 76.685/1910) do Krakowa Komisję, która w maju 1911 badała na miejscu sprawę i

I. ułożyła program rekonstrukcyi i dobudowy obu pawilonów chorób wewnętrznych, a równocześnie ze względów zasadniczych oświadczyła się za odroczeniem sprawy rekonstrukcyi izby przyjęcia chorych, ponieważ izba przyjęcia jako centralny punkt szpitala będzie najodpowiedniej umieszczoną w starym gmachu poklasztornym, nie nadającym się na pomieszczenie chorych — gdy przyjdzie już niezadługo kolej na jego opróżnienie i rekonstrukcyę.

Natomiast uznała Komisya jako sprawy nie cierpiące zwłoki i nagłe:

II. przeprowadzenie rekonstrukcyi kuchni, szpitala i palni,

III. odnowienie fasad starego budynku poklasztornego i kościoła,

IV. urządzenie wychodków w starym gmachu poklasztornym.

Komisyja przedstawiła swe wnioski i program poszczególnych robót Wydziałowi krajowemu w protokole do I.W. 71.180/1911; wnioski te i motywa są w streszczeniu następujące:

ad I. Obecne pawilony chorób wewnętrznych zostały wybudowane w roku 1878 i posiadają każdy po 88 łóżek — z tego dla chorych tylko po 80 łóżek, jeśli się potrąci po 8 łóżek dla służby obecnie umieszczonej na oddziałach. Tymczasem liczba chorych sięga nieraz do 130 w każdym pawilonie.

Wobec tego Komisyja proponuje takie rozszerzenie każdego pawilonu, aby mógł pomieścić przynajmniej 107 etatowych łóżek, przyczem przyjęto minimalną powierzchnię obłożenia 7 do 8 metrów kwadratowych podłogi przy 30—40 metrach kubicznych powietrza na jednego chorego.

Ponadto uwzględniono potrzebę urządzenia sal dla dziennego pobytu chorych, leżalni, łazienek, odpowiednio urządzonych wychodków, kancelaryj, dalej podręcznych pracowni lekarskich, stosownie umieszczonych i odpowiednio wyposażonych, mieszkań dla lekarzy oraz dla służby oddziałowej, która dotychczas nocuje na salach chorych; dalej pomysłano o składzie na rzeczy chorych oraz izbie na składanie zwłok bezpośrednio po śmierci.

Do jakiego stopnia dzisiejsze rozmiary obu oddziałów są szczupłe, wnosić można i z tego, że dla uzyskania miejsca dla chorych musiano przed kilku laty użyć kancelaryi obu prymaryuszów tych oddziałów na postawienie łóżek dla chorych, a kancelarye przeniesiono do budynku administracyjnego; nadto skasowano mieszkanie lekarzy pomocniczych na tych oddziałach — wszystko to ze szkodą dla chorych.

Oprócz ciasnoty i braków powyżej podanych, są jeszcze inne usterki i wadliwości urządzenia; nie ma obecnie centralnego ogrzewania, odpowiedniej wentylacji, umywalni na salach, a pięcie i podłogi uległy już znacznemu zniszczeniu, nadto wielkie sale chorych nie mają należytego światła, a klatki schodowe i korytarze nie mogą być dostatecznie ogrzane.

Sporządzone przez biuro budowlane Wydziału krajowego plany i kosztorysy mają za cel usunąć wyżej wymienione braki, a koszta rekonstrukcyi tych dwu pawilonów i ich dobudówek wynoszą 385.440 K.

Mechaniczne urządzenia dla tych pawilonów — jak centralne ogrzewanie, wentylacja, urządzenie wind, przeróbki urządzenia światła elektrycznego, rozprowadzenie wody i t. d. kosztować będą 178.000 K.

Ponieważ nadto od szeregu lat nie uzupełniano inwentarza sprzętów na obu oddziałach, które nadto nie posiadają obecnie — jak wyżej wzmianka — odpowiednio umieszczonych i stosownie wyposażonych podręcznych pracowni lekarskich — dlatego zachodzi też potrzeba uzupełnienia inwentarza sprzętów, co da się przeprowadzić kosztem 84.000 K.

Cały zatem koszt przerobienia i urządzenia obu pawilonów chorób wewnętrznych wyniesie razem 647.440.

ad II. Rekonstrukcyja kuchni i pralni.

Kuchnia szpitalna jest za małą w stosunku do wzrastającej z każdym rokiem jej pracy. Brak jej odpowiednich urządzeń mechanicznych jak specjalne stoły, szafy, kadzie, chłodzarnia. Brak także i kotłów odpowiednich rozmiarów do gotowania potraw; obecne kotły mają 830 litrów pojemności, podczas gdy dzienne zapotrzebowanie wynosi już obecnie 2.100 litrów; dlatego musi się w tych samych kotłach na obiad po ugotowaniu jednej potrawy gotować jeszcze drugą. — Skutkiem tego, potrawy wcześniej ugotowane stygną i są niesmaczne. — Rozszerzenie kuchni może nastąpić jedynie przez dobudówkę.

Zachodziłaby taka sama konieczność dobudówki i co do pralni, lecz tutaj będzie można tego uniknąć ze znacznym zaoszczędzeniem kosztów w ten sposób, że część suterren pod pralnią (gdzie obecnie są centralne łazienki) zaadaptuje się dla pralni.

Projekt takiego rozszerzenia pralni jest jednak ściśle związany z projektem rekonstrukcyi pawilonów chorób wewnętrznych o tyle, że znosi się częściowo łazienki pod obecną pralnią w celu jej rozszerzenia, a łazienki te mają znaleźć pomieszczenie na oddziałach przy rekonstrukcyi poszczególnych pawilonów.

Roboty budowlane kuchni i pralni wynosić będą łącznie	95.000 K.
Mechaniczne urządzenia łącznie	108.000 „
Na rozmaite nieprzewidziane preliminuje się	2.000 „
a na uzupełnienie inwentarza sprzętów w kuchni i pralni oraz na naczynia do kuchni	5.000 „

Cały przeto koszt rekonstrukcyi i urządzenia kuchni i pralni wyniesie 210.000 K.

III. Odnowienie fasady kościoła św. Łazarza, jego wieży i dachu oraz fasad starego budynku poklasztornego, kominów, rynien i t. d. jest konieczne nie tylko ze względów estetycznych, lecz także dla zabezpieczenia budynków od zniszczenia z powodu wpływów atmosferycznych. Tynk i gzymsy odpadają i grożą wypadkiem, a cegła prawie w połowie całej powierzchni wyżiera.

Na potrzebę odnowienia zwrócił uwagę Magistrat krakowski jeszcze przed kilku laty i przypomina to szpitalowi od czasu do czasu, lecz sprawę tę odłożono do czasu przeprowadzenia większych robót inwestycyjnych. — Koszta łącznie wyniosą 39.700 K.

IV. Urządzenie wychodków w starym budynku poklasztornym.

Bez względu na to, jakie przeznaczenie kiedyś mieć będzie ten budynek po jego rekonstrukcyi, sprawy urządzenia w nim wychodków, nie można już dalej odkładać, bo zarówno obecnie jak i w przyszłości odpowiednio urządzone wychodki są w tym budynku konieczne.

Obecnie tem więcej występuje ta potrzeba, bo na całej długości jednego skrzydła budynku poklasztornego nie ma wcale ustępów, a chorzy w nocy używać muszą przenośnych klozetów, co w wysokim stopniu utrudnia utrzymanie czystości i porządku. Ze względów więc higienicznych i porządku domowego sprawa ta musi być załatwioną. Koszta urządzenia wychodków wyniosą 23.082 K.

Rekonstrukcyje powyższe odbywać się mają stopniowo, kolejno i trwać będą dlatego 3—4 lata.

Wydział krajowy uznając słuszność wniosków i motywów Komisji, zarządził sporządzenie odnośnych planów i kosztorysów, które przedkłada Wys. Sejmowi (złożone w kancelaryi sejmowej).

Łączny koszt wszystkich robót rekonstrukcyjnych oraz uzupełnienia odnośnych inwentarzy, wyniesie 920.222 K. — i wydatek ten powinienby być pokryty pożyczką, w Banku krajowym zaciągnąć się mającą, ponieważ w majątku zarodowym szpitala św. Łazarza w Krakowie, jest do dyspozycyi tylko kwota około 400.000 K.

Opierając się na powyższem przedstawieniu sprawy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego.

II. Sejm zatwierdza plany, oraz opiewające na łączną kwotę 920.222 koron, kosztorysy projektowanych rekonstrukcyi w szpitalu św. Łazarza w Krakowie i uzupełnienie odnośnych inwentarzy.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby zaciągnął w Banku krajowym w obli-gacyach komunalnych, pożyczkę w takiej wysokości, jaka okaże się konieczną dla uzy-

skania gotówki, potrzebnej na wykonanie inwestycji wymienionych w sprawozdaniu Wydziału krajowego.

IV. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby do preliminarzy budżetu szpitala św. Łazarza w Krakowie wstawiał kwoty, potrzebne na spłacenie pożyczki, wymienionej w uchwale III.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Szymon Bernadzikowski w. r.

Członek Wydziału krajowego.